

كۆدەگانى دووجەمسەرى

20-10-2018

نووسەرەگان

ناوەندى لىكۆلینەوہى رووداو

كورتە : لەم ھەلبژاردنەدا بەشیوەیەكى ئەندازىارى بۆ كراو، ھەولئى بەدووجەمسەرى كردنى پرۆسەى سیاسى كوردستان دەدریٲ. ئەم پرۆسەى ئەوەندە زەق بووئەوہ كەوا بۆنى گوتارى سەردەمى جەنگى ناوخۆیىشى لىدیت. ئەم دۆخە بە ھەموو حسابىك پرۆسەى سیاسى لە ھەرئىمى كوردستان بەسەر دوو جەمسەرى سەرەكى سەوز و زەرددا دابەشئەكات. ئەمە چى واتایەك ھەلئەگړیت؟

لەم ھەلبۇزاردەدا بەشيوەيەكى ئەندازىرى بۇ كراو، ھەولنى بەدووجەمسەرى كىردنى پىرسەسى كوردستان دەدرىت. ئەم پىرسەسە ئەوئەندە زەق بووئەتەو كەوا بۇنى گوتارى سەردەمى جەنگى ناوخۇيىشى لىدنىت. ئەم دۇخە بە ھەموو حسابىك پىرسەسى كوردستان بەسەر دوو جەمسەرى سەرىكى سەوز و زەرددا دابەشەكات. ئەمە چى واتايەك ھەلدەگىرپىت؟ ئەم واتايە ھەلدەگىرپىت كەوا نىگەرانى ھەندىك لە ھىزەكانى ئۇپۇزىسىيۇن بەراست وەردەگەرپىت: لە سىياسەتى دووجەمسەرگىرىدا دەنگەرانى نەرىتى يەكىتى و پارتى زىندوودەبنەو و بەشىكىان كە بەسەر دەنگە خۇلەمىشىيەكاندا رۇكرابوون، دىسان بۇ مەرچەسى سەوز و زەرد دەگەرپىنەو. لەمەدا تەنى ئۇپۇزىسىيۇن بارىك ھەلدەگەرپىت.

سىياسەتى دووجەمسەرگىرى زىاتر بەسوودى يەكىتى دەبىت. لەلايەكىش پارتى سوودى لىئوئەردەگىرپىت. ئەكەرى ھەيە ئەم بابەتەش يەكىك لە ئەندازىرىيە سەركەوتووەكانى گەنجە بىرپارەدەستەكانى ى.ن.ك بىت. ئەوان لەو رىسايە گەيشتوون كەوا چەندى لە پ.د.ك نىزىكەبنەو، ئەو رووبەرووى تووپی دەنگەرانىان دەبنەو. لەئەنجامدا بەشىكى زۇر لە دەنگەكانىان لەدەستەدەن. ئەم دەنگانە لە ھەلبۇزاردەكانى ۲۰۰۹ و ۲۰۱۳ بەشى زۇرى بۇ بزووتنەوئەى گۇران چووە. بەلام ھەركاتىك لەگەل پ.د.ك رووبەرووى تەنگزە و بەرىەك كەوتن بووبىتتەو، ئەو دەنگىكى زۇرىان لى خىبووئەتەو. بۇ نەوونە لە ھەلبۇزاردەكانى ۳۰ نىسانى ۲۰۱۴، كاتىك سەمايەكى ھاوبەش لەنىوان پارتى و گۇران ھانبووەكايەو، يەكىتى ھەستى بە مەترسى دەكرد و لەمەشدا بەتوندى لەرووى پارتى و گۇران وەستايەو. ئەمەش رىژەى دەنگەكانى يەكىتى ھەلكشانە. لەم ھەلبۇزاردەدا دۇخىكى ھاوشيوە ھەست پىدەكرىت!

دەتوانىن كۆدەكانى ئەم دووجەمسەرگىرىيە لە گوفتارى سەركردە گەنجەكانى يەكىتىدا بخوئىنەو. ئەوان لە سەردەمى گىشتىرسى و ۱۱ ئۇكۇتۇبەرىشدا بەردەوام جەختىان لەو دەكردەو كەوا تەرازووى ھىز لە ھەرىمى كوردستان بەزىانى يەكىتى تىكچووە و پىويستە ھاوسەنگى بۇ ھىزە سەركەبىيەكان بەگەرپتەو. بۇيە كاتىك لە جفرەكانى كوفتارىان ورددەبنەو تىدەگەين: ئەوان لەو نىگەران بوون گىشتىرسى لەلايەك بەرىەك كەوتنى جىددى لەنىوان يەكىتى - عىراق بەھىنئەكايەو و لەمەشدا يەكىتى بەشىكى زۇر لە ناوچەكانى نفوزى لەدەستىدات. لەلايەكىش ئەكەرى سەركەوتنى پىرۇژەى گىشتىرسىدا پارتى جومگە ستراتىژىيەكانى پىرسى كورد قۇرغ بكات. بۇيە بەھەموو شىوەيەك لە ھەولدا بوون گىشتىرسى دواخىرى: ياخود ناوبۇزىوانى نىوودەولەتى قبولىكرىت.

لەم سەردەمەشدا سەركردە گەنجەكانى يەكىتى، دەيانەوئە بە ھىنانەوئە بەرھەم ئەحمەد سالىح، تاى تەرازووەكە بەسوودى يەكىتى بشكىنەو. ئەوان دەيانەوئە بەم ھەنگاوە لەسەر ئاستى عىراقىش وەكوو ھىزىكى سەركەكى كوردستانى رۇلىان لە دارشتنى سىياسەتەكاندا ھەبىت. بۇيە كاتىك جفرەكانى گوتارىان دەخوئىنەو، دەزانىن كەوا ھەم و خەمىان ئەوئەيە تاى تەرازووى ھىزەكان لە كوردستان راست بەكەنەو. ئەوان ھەموو رىزبەندىيەكانى خۇيان بەپىنى پارتى پىناسەدەكەن و ھۆكارى نىگەرانىيەكانى پارتىش لەمەدا خەوتووە. بۇيە ئەوئەرى پارتى ئىستا عىراقە و ئەوئەرى سەركردە گەنجەكانى يەكىتى لە خالى حازردا پارتىيە.

پارتى كەوا سەرمەستى سەركەوتنى ھەلبۇزاردەكانى ۱۲ ئەيلوولە و بە يەكەمى كوردستان و يەكەم حزبى عىراق دەرچووە، دەيەوئە بە ھەرشىوئەيەك بوو بەرھەمى ئەم سەركەوتنە لە ھەلبۇزاردە پەرلەمانىيەكانى ھەرىمى كوردستاندا بچنىتەو. بۇيە جەختى لە بەرىوئەبىردى ھەلبۇزاردەكان دەكردەو. لەلايەكىش لەو نىگەرانە سەركردە گەنجەكانى يەكىتى بىانەوئە بەرىەك لەدزى پارتى پىكەوئەبنىن. ئەم فۇبىايە ھەتا ئىستاش لاى ھەردوو ھىزەكە ھەيە. لاى يەكىتى پارتى-فۇبىا ھەيە و لاى پارتىش يەكىتى-فۇبىا ھەيە. بۇيە ھەردوو ھىزەكە مەتەمانەيان بە يەكترى نىيە و ھەر جوولەيەكى پىچەوانەى لاىەكىان ئەولاكەى تر رادەچلەكىنئەت.

بزووتنەوئەى گۇران لە ئەنجامدانى ھەلبۇزاردەكان دوودلە و سەرىارى ئەمەش بەشدارى ھەلبۇزاردەكانى كىردووە. بەلام گۇران لەو نىگەرانە دىسان رووبەرووى گىچەلى گەورە بىتتەو. ئەوان ھەست بەو دەكەن ھەندىك ھىزى دەركەكى دەيانەوئە لەسەر حسابى ئەوان يەكىتى بەھىز بەكەن. يەكىتى كەوا بى كەركووك، لە كوردستان دەست و بازووى لەدەستەدا، لە ئەنجامى ھەلبۇزاردەكان دەترسى مەبادا رووبەرووى نوسخەى تازەى ھەلبۇزاردەكانى ۲۰۰۹ و ۲۰۱۳ بىتتەو. بۇيە بەپەلە لە ھەولدايە بەرھەم ئەحمەد سالىح بۇ ناو رىزەكانى بگىرپتەو. گۇرانىش بۇ راستكردنەوئەى تاى تەرازووەكەى ۱۲ مايس، دەيەوئە بە مەيل نەرمى بەلاى پارتىدا فشارىك بخاتەسەر يەكىتى. راستىيەكەشى يەكىتى لەو دەترسى دىسان لە كوردستان گارپان پەلى دووھ بەدەست بەھىن، بۇيە نھىنى دزايەتتەيەكانى بۇ پارتى

هەرچی بەرهی بەرهو ئیسلأحه، بە نابەدلی و بەئارامی پشێوازێیان لە هەلبژاردنەکان کردوو. ئەوان بەتایبەت یەگرتوو باجی بەشداریکردن و پشێوانیکردن لە حکومەتی هەریمی کوردستان و گشتپرسی دەدەن. لەبەر ئەمە بەشیکی زۆر لە دەنگەکانی خۆیان لەدەستداوه. بەلام کۆمەڵ دۆخیکی جیاوازتری هەبە و هەست بەو دەکرێ تۆزیک دەنگ بەدەستبخت. کۆمەڵ کەوا گوفتاریکی رادیکالی بەرامبەر بە حکومەت هەبووه، دەیهوێ بەری ئەم گوفتارە لە مەزرای سیاسەتدا بچێتەوه.

ئەوهی دەگوترێ کەوا تاجی سورپرایز و سەروسەمەرەکان پێکدەهێنن هێزێکی تازەیه. هەندیک لە پسیپۆران لەو بڕوایەدان ئەوهی ئەوێ رێژە دەنگەکانی بەرزدەکاتەوه. هەندیکیش پێیانواپە ئەمە روونادات و بگرە کەمیش دەکات. بەهەر حال ئەوهی ئەوێ لە دەنگەکانی گۆران بەرخۆدەکات. ئەگەری هەبە ئەوهی ئەوێ بەهەردوو حالەتی ئەرینی و نەڕینیش سەمەرە بخۆلقینێت. بەلام لە هەموو ئاشکراتر ئەوهی کەوا پارتي دەنگەکانی زیاددەکات و ئەمەش لە مەزرای سیاسەتی کوردستاندا رەنگدەداتەوه.

ئاکام: ئەم هەلبژاردنە لە ئەزموونی دیموکراتاندن و بەشداری سیاسی هەریمی کوردستاندا بە خالی وەرچەرخان دەناسرێت. گەلیک دیاردە دڵخۆشکەر هەن کەوا دەلین ئەم هەلبژاردنە تارادەیهک تای تەرازووی هیزەکان دەگۆرێت. بەلام هەندیک ئاماژەش پێماندەلین رێژە بەشداری هاوولاتیان بەتایبەت لە سلیمانی و گەرمیان دادەبەزێ و لەوه خراپتریش سەردەمیکی دووجەمسەری بەرێوهیە کەوا بە فاکتەری ناوچەیی بارگاویدەکرێت. ئەمەش ئەگەری هەبە هەموو کابە سیاسییەکانی هەریمی کوردستان لە بازنە دووجەمسەری سەرەکیدا گلباداتەوه کەوا لەم حالەتدا ناوقەدی ئۆپۆزیسیۆن تەسک دەکاتەوه. لە حالیکدا هەریمی کوردستان لە رۆژگارێکدا بە کە پێویستی بە "یەکیتی دژەکان" هەبە. تەنها سەرکردە گەورەش دەتوانن لەم یەکیتی دژانە تیبگات و یەکیانبخت. واتە: هەریمی کوردستان لەم رۆژگاردەدا هەم دەسەلاتیکی بەهیزی پێویستە و هەم ئۆپۆزیسیۆنێکی بەهیز. تەندروستی پرۆسە سیاسی بەمەوه بەندە.